

Nova češka opera. Skladatelj Bendl piše novo opero »Ditě Tábora« za národno češko gledališče; libreto je spisala Eliza Krasnohorská. Ta opera se bode predstavljala o letošnji deželni razstavi.

Dva poljska romana. (Konec). 2. Lalka, powieść w trzech tomach, z portretem autora, Warszawa 1890. — Neke ženske so brez duše in srca: stanovski predsodki n. pr. stanovska tesnosrčnost in »bon ton« je vse njih življenje. Taka ženska je kakor otroška igračka lila ali punčika (poljski: lalka): odpira usta, vrtí oči in se klanja, kakor ji velí ta »bon ton«. Ali gorjé človeku, ki ljubi takšno lilo in pričakuje duše, srca, ljubezni — od junakinje tega romana!

Začenja se roman 1878. leta. Junak mu je trgovec z galanterijskim blagom Stanisław Wokulski. Bil je izprva pomočnik v trgovini z delikatesami, potem se je začel strastno učiti, napravil izkušnje (privatist), potem vse pustil in potoval celó do — Irkutska (!), vrnil se in se oženil z vdovo svojega principala, trpel in delal mnogo — do ženine smrti. Potem je v gledališči videl lepo aristokratko, gospodičino Izabelo pl. Lęcko in se strastno zaljubil vánujo. Da si pribori bogastva, gré na Bolgarsko; Rzecki, star poštenjak, bivši poljski častnik v ogerski vstaški vojski leta 1848., vodi mu trgovino. Vrača se bogat: delal in trpel je vse — za Izabelo. Nje oče je bil prej bogat, živel v Parizu, zahajal celó na dvor Napoleona III., potem Viktorja Emanuela, ki se je celó udvarjal hčeri njegovi. Potem je precěj osiromašil, in višji svet ga je zapuščal. Bolí ga vse to, hči pa izprva ne misli veliko o tem: »zánjo ni bilo letnih dób, cvela je le večna pomlad, polna prijetne svetlobe, živih cvetic in dišav.« Zánjo ni bilo dneva, ker je šla često spat ob osmih zjutraj, »da v resničnem spanji nabere sil za spanje življenja.«

Vender potrka na vrata tudi surova resničnost. Lęcki ima samó jedno hišo in veliko potreb. Prodaja staro srebró, in kupuje ga — Wokulski, ali takó, da izprva Lęcki tega ne vé. Wokulski snuje društvo »za trgovino s cesarstvom«, t. j. z Rusijo, v katerem bi imela aristokracija večino glasov, t. j., on bi vse vodil in plačeval 15% od glavnice. Izabela zvé, da je pokupil njih srebrnino in ga — prezira. Ali on jo ljubi strastno, brezumno — pravi moški Käthchen von Heilbronn! Muči se, odbija misel o nji, vender govori: »Ne morem se je odreči!« Srečen je, da jo more videti na véliki petek v cerkvi in ji žrtvovati za — sirotišče.

Društvo za trgovino z Rusijo je osnovano, Wokulski ga vodi dobro in — smé v varšavske aristokratske salone. Hoče prebuditi poljsko podjetnost in govori naravnost, da »poljske« tvornice niso poljske, temveč nemške, židovske, šireče germanizacijo. Aristokracija mu rada pomaga, ker dobiva velike odstotke, ali svoje energije nima: »bolezen volje se je doteknila nje.« Nje odvetnik in Wokulski vrtita jo, kakor hočeta. Ali v ljubezni W. nima sreče, čeravno se muči in kupuje celó konja za dirko, samó ker misli, da je to milo nji; dvoboji se; kupuje hišo Lęckih, daje 30 tisoč več, nego je vredna, vse zaradi nje; plačuje Lęckemu večje odstotke, nego jih nosí glavnica njegova v društvu za trgovino z Rusijo (10.000 daje od 30.000 glavnice). V društvu poljskem mnogo govoré o Wokulskem, in to zanima tudi njo, četudi ji je neprijetno, ko začenja »svet« govoriti, da jo on — obožava.

Slavni Rossi igrá v Varšavi in Izabela je kar zaljubljena vánuj, a Wokulski mu mora prirejati ovacije v gledališči. Izabelin strijčnik, Starski, razgovarja se z njo angleški, (Wokulski se je bil radi nje naučil tudi temu jeziku), da odpotuje Wokulski, ki čuje razgovor, v Pariz samó da bi pozabil — njo. Tam ga najbolj zanima na pol neumen profesor Geist, ki misli, da je našel, kakó bi se zmanjšala specifiška težina kovin, in bi se potem ljudje lehko vozili — po zraku. Hoče pozabiti Izabelo, delati z Geistom, in — beži v Varšavo, dobivši od Lęckega pismo, potem na deželo, kjer je Izabela, Starski,